

BJÖRNEBORG
S:T KARINS
VICHTIS
HYVINGE
KOTKA

TAMMERFORS

JYVÄSKYLÄ
KOUVOLA
SALO
TUSBY

TAVASTEUS

NURMIJÄRVI
KERVO
LAHTIS
ULEÅBORG

Nu tar vi fokus på språköarna!

Vadå språköar?

Finland är ett tvåspråkigt land med såväl finskspråkiga som svenskspråkiga och tvåspråkiga kommuner. Dessutom finns här femton språköar; Björneborg, Hyvinge, Jyväskylä, Kervo, Kotka, Kouvola, Lahtis, Nurmijärvi, S:t Karins, Salo, Tammerfors, Tavastehus, Tusby, Uleåborg och Vichtis.

En språkö är en enspråkigt finsk kommun med svensk utbildning, oftast småbarnsfostran och grundskola. På några språköar finns även svenskspråkigt gymnasium.

Språköarna är ganska olika sinsemellan. Det finns stora och små språköar, nya och gamla, privata och kommunala, krympande och växande. Gemensamt för alla språköar är att de gör en stor insats för att hålla svenska språket levande i Finland.

Språköarna utgör en tredjedel av kommunerna på fastlandet med svensk utbildning. Till antalet motsvarar språköskolorna Ålands skolnät, relevantalet är drygt hälften av Ålands.

Den svenska utbildningen är förutsättningen för språkös existens. Runt småbarns pedagogiken och grundutbildningen byggs språkögemenskapen upp. I bästa fall innebär den också svensk fritid och kultur arrangerad av lokala stödföreningar såsom Pohjola-Norden, Folkhälsan, församlingen osv. En väl fungerande språkö producerar således inte bara svenskspråkiga medborgare för framtidens Finland, utan den bidrar

också till ökad trivsel för sina invånare. Språkön ger alltså social hållbarhet.

Tack vare språköarna får svenskan fotfäste i helt finskspråkiga områden vilket på många sätt är viktigt för vårt land, t ex ur näringslivets perspektiv.

Språkön påminner genom sin existens om landets tvåspråkighet och kan ses som levande visitkort för Svenskfinland. Här lär sig barn läsa och skriva på svenska. Människor sjunger, motionerar och umgås på svenska. Man uppmärksammar svenska traditioner och för på så sätt den svenska kulturen vidare.

Språkön innebär också ett naturligt möte i vardagen mellan olika språkgrupper. Finskspråkiga involveras ofta i verksamheten vilket ökar motivationen för svenskan.

Finland behöver verkligen sina språköar! Ändå kan man säga att språköarna på många sätt är en outnyttjad kapacitet när det gäller bevarandet av en livskraftig svenska i Finland.

Språköombudsman?

Det är inte alltid så lätt att driva svensk utbildning i finskspråkiga kommuner. Till skillnad från svenska skolor i tvåspråkiga kommuner så verkar språköutbildningen helt och hållet inom kommunens finskspråkiga utbildningsförvaltning. Det finns ingen svensk förvaltning i en finsk kommun. Eftersom den svenska utbildningen är annorlunda och ofta ganska liten, så glöms den lätt bort. Det sker inte av illvilja utan det är resultatet av bristfällig administration. I

praktiken blir det daghemsföreståndaren och rektorn som bär hela ansvaret för den svenska utbildningen i kommunen, t ex när det gäller styrdokument, information, fortbildning osv.

I en rapport som Tankesmedjan Magma presenterade våren 2020 framgick det tydligt att språköarna behöver stöd för att utvecklas jämlikt. Undersökningen gjordes bland språkörektorer och -daghemsföreståndare. Precis som Ålands skolor behöver sin byråchef, så behöver språköarna en person eller en instans som har deras ärenden på sitt skrivbord. Det kunde till exempel vara en språköombudsman.

När språköarna får det stöd de behöver så finns det goda möjligheter att det utvecklas nya språköar på andra orter i Finland. I Nationalspraksstrategin, som godkändes av statsrådet den 2.12.2021, nämns stödet till språköarna som en av de sju åtgärder som bör vidtas för att hålla svenska språket levande och livskraftigt.

Projekt Uppdrag språköar

Som en följd av Magmas språkörapport bildades under våren 2020 en arbetsgrupp bestående av representanter från språköarna, Sydkustens landskapsförbund, Kommunförbundet och Folktinget. Arbetsgruppen jobbade fram en projektbeskrivning och anhöll om finansiering för att via ett projekt kunna fokusera på språköarna. Kommunförbundet lovade stå som huvudman för projektet. När finansieringen blev klar anställdes

jag, Karin Ihalainen, som projektledare för tiden 1.8.2021-31.7.2023.

Eftersom jag varit med och startat, utvecklat och drivit svensk utbildning på språkön Lahtis var jag väl förberedd på uppdraget. I Lahtis hade jag lärt mig tro på svensk utbildning, på att den kan vara avgörande för familjer när de väljer boendeort. Jag hade sett verksamheten växa från en handfull barn på Svenska dagiset till dryga tvåhundra barn inom småbarnsfostran och grundskolan. Jag hade också upplevt det stora intresset för språkbad och varit med om att, parallellt med den svenska lärstigen, starta en svensk språkbadslärstiga i Lahtis.

Min erfarenhet från Lahtis hade alltså lärt mig att intresset för svensk utbildning är större än vi tror och att det finns många människor som har en personlig och nära relation till svenska språket, trots att de bor och verkar i enspråkigt finska kommuner.

Samtidigt hade jag tagit del av alla de utmaningar som en liten svensk skolas rektor möter i en finskspråkig kommun. Allt det som nämndes i Magmas språkrapport var verklighet för mig och det är den verkligheten som det här projektet tar avstamp i.

Målet är att under två års tid vara det stöd som språköarna saknar och samtidigt skapa nya strukturer för att språköarna ska fungera väl. Det är inte bara projektets mål utan det nämns också i Undervisnings- och kulturministeriets utredning om svenskspråkig utbildning i Finland (2021:9) som gjordes av Gun Oker-Blom på beställning av regeringen.

Under hösten 2021 har jag använt mycket tid åt att informera om projektet och att skaffa samarbetsparter. Jag har mött mycket välvilja bland beslutsfattare och ledare. Många har uttryckt att det här är ett viktigt projekt.

Under mina besök ute på språköarna har jag mött stort engagemang bland pedagoger och föräldrar, och jag har träffat många fina och kreativa elever som mitt i finskaste Finland stolta går sin skola på svenska.

Jag har deltagit i lokalt utvecklingsarbete och i nationellt påverkningsarbete. Det har känts som om projektet ligger väldigt rätt i tiden och att språköar aldrig tidigare fått så här mycket uppmärksamhet. ”Nu gäller det att smida medan järnet är varmt”.

Ytterligare om projektet

Uppdrag språköar är Kommunförbundets projekt med finansiering från Kulturfonden och Svenska folkskolans vänner. I projektets styrgrupp ingår representanter från språköarna Uleåborg och Jyväskylä, Folktinget, Sydkustens landskapsförbund, Folkhälsan Valfärd, Finlands Kommunförbund, Utbildningsstyrelsens svenska enhet samt Regionförvaltningsverket, svenska enheten för bildningsväsendet. ■

På www.kommunforbundet.fi/sprakoar finns det mer information om projektet och i Facebook (Språköar/Kielisaarekkeit) görs uppdateringar nästan dagligen. Om du vill vara i kontakt med mig, skriv eller ring! karin.ihalainen@kuntaliitto.fi | +35 844 627 799

Le, du är försäkrad.

Lärarnas gemensamma Turva

Du och alla andra yrkesmänniskor inom undervisningsbranschen bygger upp Finlands framtid varje dag. Ni skapar gemensam välfärd genom att uppmuntra och inspirera. Ni är mästare på att samarbeta. Det är också vi här på Turva. Vi är ett försäkringsbolag som ägs av människor som tror på arbete och det gemensamma goda.

OAJ har försäkrat sina medlemmar bland annat med en gemensam rese- och olycksfallsförsäkring. Som OAJ-medlem kan du koncentrera dina försäkringar till Turva och få tillgång till alla våra förmåner.

Titta in på vårt kontor, ring oss eller läs om dina förmåner på adressen turva.fi/oajfslsvenska

